

הלכות פסח סימן תסו

ה' ה' דגן שבמחבר (י) שנתבשר לגמרי ואינו צריך ליניקה, כמאן דמנח כבדא דמי ומקבל חמוץ (יח) אם ירדו עליו גשמים : ו' חטים שנמצאו בהם מבערות, (יט) איתן שאין מבערות (כ) מותרות, מפני שהדבר מצוי שבשעת גשמים עליונית הדרוש ומתחיתו מתחמץ ומתבקע ואין הפנים נוגעים באמצעיתו כלל : ז' (כא) 'ישראל שיש לו בורות מלאים חטים וחושש שמא יש בקרקעית הבור ובקירותיו חטים מבערים מלחות הבור והארץ, בבטול בעלמא סגי (וענין לעיל סימן תלו ע"פ א) : ח' ה' רבש של אגוזיהודי, (כב) אין מחזיקין בו אסור (כג) ואוכלים אותו בפסח : הגה (כד) מיהו, יש מחמירין (מרכזי פכיש והי"ט פ"ד), והמנהג במדינת אלה (כה) שלא לאכל דבש, רק אותו שמביאים (יג) בחביות מן הפנרת, שעושים ממנו משקה שקורין מצ"ד. (כו) ותאנים יבשים וצנבים יבשים שקורין רזיני² גדולים או קטנים, תלוי במנהג המקומות, כי יש מחמירים שלא לאכלן ויש מקלנין, ולכך נהגו במדינות אלה לתמיר (כז) שלא לאכל שום פרוח

ה' ושבאי התעורר
מאד דקטנים ליג
ו תשובת הרין
ז בהשוקה להקבין
סימן קסח ת טור
והקחו סימני דבש
והבין והרא"ש
המשקה דלל כי

שערי תשובה

בעת שהיה המשם על הארץ, ששקק הושביא שקבל חמוץ אף במקום לקרקע; והגלה שאין לחש לזה אפילו נתבשרו לגמרי והם בקלפסון, אם לא בשנתבשרו הנשמים יום ולילה גשם חזק שמפיל הקשים והשבלים לארץ והגשמים מולפין עליהם בתוך וקמא דממתי כבשים בכלי מלא מים דמי, אבל בשעת שאינו חזק כ"כ ואינו ארוך זמן גדול אין לתמיר אם לא שצנני ראים איתם כנושים, ומעו, שלא העריכו שפור

באר היטב

בהם שפיר במראיתו ואינם לחות, ע"ש. ואם יש בהם חטים שעמחו ע"ל סימן תנג: (יג) בחביות וכו' שעושים וכו', פ"י פרמי בעינין, דדוקא מאותו שקסבית קמר לעשות משקה, דאף אח"ל יעש בו קצט קמח, כטל כטי בשעת בשול קדם פסח, אבל אותו שמביאין בכלים קטנים אסור אפילו לעשות ממנו משקה, ובהם פצמים ונתפרר לי שמצדקן דתן וכ"כ מהרי"ל ומהרש"ל. ואסור לעשות משקה בפסח, ב"ח, מיהו, דבש שמביאים עם החדרים הקטנים שלם כמו שהוא מנהג פנרת שעדין לא נתפרס נהגין בו התר לכ"ע שאין דרך לערב בו פלוס פשוטין אוחם טן הפנרת, לבוש, ועמ"א. וט"ז קמב דמשמעת דברי רבב משמע אותו שמביאים בחביות טן הפנרת, דאפילו לאכלו דף בעין מטר, עכ"ל. ג"ל התר גמור לבשל

משנה ברורה

ולכן אסור לאכלו ואף לעשות ממנו משקה בפסח. (לה) ויש מהאחרונים שמחמירין בנה אף קדם פסח, משום דמצוי שמצדקין דתן קמח הרבה עד שלא יהיה אף בתערובות הפנים ששים נגד הקמח לבשלב, (לו) וכן מחמירין שלא לאכל דבש בענין בפסח אף מאותן הפאין מחביות גדולות, משום דאחי לאחלופי להקל בכל דבשט) נאם לא (לז) איתן שמביאין עם החדרים הקטנים שלם כמו שהוא מנהג פנרת, שעדין לא נתפרסן. וילענין מעשה בעשיית משקה מע"ד קדם הפסח, משמע מדברי (לח) האחרונים דיתעין עכשו להקל אף מאיתן שבאין בכלים קטנים, דתלינן שיתבטל הקמח בששים נאם לא (לט) שעודע שבאותן מקומות הפנרת לערב קמח הרבה. ומפל מקום, הפחמיר בנה שלא לעשות משקה מע"ד כי אם מהרבש כבא בחביות עם השענה, חבוא עליו ברובה, וילענין לאכל בפסח בעין דבש הפא מן החביות, תלוי (מ) במנהג המקומות, ובמדינתנו המנהג להקל, ומפל מקום צריך לתקן ולידע מנהג המקומות, כי יש מקומות שנותנין להם בפנרת בשעת דדנה או שאר דברים של חמץ, ובמקום שיש לחש לזה אסור הרבש לאכלו (מא) בעין בפסח, אבל מטר לעשות ממנו משקה מע"ד קדם פסח [ח"א]: (כז) ותאנים יבשים. דיש חשש (מב) שמפזרים עליהם קמח בשעה שמבשלין אותן, וענבים - דגילין ליבשן פתגור אע"ל הפת או אחר שהצניאו הפת מן הפגור, ויש מקומות שאין מפזרין עליהם קמח ומבשלין אותן בשמש, (מג) ונהו שפכת שפלוני במנהג המקומות³: (כז) שלא לאכל שום פרוח וכו'. והנו משעם הנ"ל. ומפל מקום נהגין (מד) התר לעשות מהם משקה בפסח, דהינו ששורין אותם במים עד שנקלט טעמן בחוף הפנים ושותין הפנים בפסח, דכיון שאין בהם אלא חושש בעלמא אין מחמירין כל"כ דלאסר אף מ"י

שער הציון

(כז) דכל אנכי מרליהו והינו דרך גילמון לא תמצוי, ובהחיה דפסחים דף מ, עין שם: (כז) תיראדם: (כז) הגר"ז ופשוט: (מא) בית"יוסף בשם רש"י: (כט) בית"יוסף, ולומר שפא פ"ס וגם קמח, חששא רחוקה היא ושם בב"י: (ל) שגרי"בנסת'הגדולה ועלת'שבת: (לא) הינו שצריך או שמינה יתרה, ולכך אין ללוש בהם למחלה, ונב"ל בסימן חסב סעיף ב: (לב) אחרונים: (לג) ט"ז וחקיעקב וחקיעוסף בבאור דברי הרמ"א, וכן פתב הפרי קבדים וכן מורה לשון הרמ"א, ולא במקו'אברהם¹, וכן מוכח ברור"כ"ש: (לד) ט"ז ושי"א: (לה) ב"ח ומגן אברהם: (לו) ש"ס: (לז) מגן אברהם קדוה טלבוש דבנה לכלי עלמא שרי. וענין בעלזיה רבה שקסב גסי'כן דנראה דבנה פלי עלמא מודים להקל, דבנה לא שפך דאחי לאחלופי להקל דרבש אסור. וענין פרימגרי²: (לח) תמדי'משה והגר"ז: (לט) אחרונים: (מ) אלה רבה ופרימגרי: (מא) ולכאורה אף אם ירצה לסנן לא מנני, לפי מה שמבאר לעיל בסימן המו במקו'אברהם סעיף קטן יג דאם נפל פת במידבש שהם צבים לא מנני ספון, וכל'שפן דרבש משש, ואפשר דתבא דקמא שהוא רק חושש בעלמא יש להקל: (מב) בית"יוסף ושאריו פוסקים: (מג) הגר"א: (מד) מגן אברהם וחקיעקב וש"א:

הר"ם: 1 מ"דבש. 2 צמקום.

הַלְבוּת פְּסַח סִימָן תַּסּוּ

ביאורים ומוספים

מחמת חימוץ, אלא מחמת עוביים של הגרעינים, דעת הגרי"ש אלישיב (קובץ פסקים ותשובות מהגר"מ גרוס פ"א) שמותר להשתמש בהם בפסח, וכן כתב בשו"ת דברי מלכיאל (חי"ג סי' כב) [וכתב שצריך בקיאות גדולה כדי לדעת אם אכן הביקוע אינו מחמת לחות].

[משנ"ב ס"ק כג]

פי מצוי הוא בַּעַת הוֹצֵאת הַשֶּׁעָה מִהַדְבָּשׁ לְהַתְעַרְב׃ שֵׁם מִיָּסֵס²⁹,
29) וביאר הכנסת הגדולה (הגהות ב"י), שאין חוששים שמה עירבו בדבש גם קמח וגם מים [ובפי שכתב הבי"ח המובא בשע"ח (ס"ק כט)] אבל חוששים שמה עירבו בו אחד מהם, ולפיכך אין ללוש קמח עם רבש, שיש לחוש שמה יש בו מים.

[משנ"ב ס"ק כה]

דְּאִתִּי לְאֶחָלּוּפִי לְהַקֵּל בְּכָל דְּבַעֲשֵׁי³⁰,
30) דעה זו היא דעת הבי"ח והמג"א (ס"ק ז), כפי שכתב בשע"ח (ס"ק לו), וכתב הבי"ח [והמחצה"ש והפמ"ג בדעת המג"א] שהטעם לאסור משום "דאתי לאחלופי להקל בכל דבש" נצרך רק באופן שהנכרי רדה את הדבש בפנינו, ויודעים אנו שלא עירב בו חמץ, אבל בדבש הבא בחביות אסור גם לולי הטעם של מראית עין, משום שחוששים שיש בו קמח חמץ.

[שעה"צ ס"ק לג]

דְּלֹא קָטְנָאֲבָנְהֵם³¹,
31) דעת המג"א (ס"ק ז) היא הדעה שכתב המשנ"ב שמחמירים שלא לאכול דבש בעין גם אם מביאים אותו בחביות גדולות, ואין בוונת המג"א לחלוק על הרמ"א, אלא שסובר שמה שכתב הרמ"א "והמנהג במדינות אלו שלא לאכול דבש רק וכו'" שעושים ממנו משקה שקרוין מע"ד" אין כוונתו שמותר לאכול דבש זה בפסח, אלא שמותר לעשות ממנו מע"ד קודם פסח, שאף אם עירבו בו קמח הרי הוא בטל בששים בדבש ובמי המע"ד, אבל בפסח עצמו אסור לעשותו, שחמץ בפסח אסור במשהו. אבל ה"טו (ס"ק ו) והחק יעקב (ס"ק יז) פירשו שכונת הרמ"א היא שאף מותר לאכול את הדבש בפסח, שדבש שמביאים בחביות אין חוששים שעירבו קמח.

[שעה"צ ס"ק לז]

וְצִין פְּרִימָנְדִים³²,
32) שכתב (א"א ס"ק ז) שדעת הבי"ח היא שאף דבש שבא כשהוא בחדרים הקטנים אסור, משום דאתי לאחלופי.

[משנ"ב ס"ק כו]

שְׁתַּלְוִי בְּמַנְהַג הַמְקוֹמֹת³³,
33) חשש נוסף שהיה קיים במקומות מסוימים בענין אכילת הצימוקים, כתב בשו"ת מהרש"ם (חי"א סי' קפב) שיש ששורים את הצימוקים במים רותחים כדי ליצור זין מהטעם שנפלט מהם, וכדי להגביר את פליטת הטעם מניחים במים חומר שהוא חמץ, וכתב, שביורר אצל הסוחרים נודע לו שיש מקומות שאכן יש מיצרני הצימוקים שנוהגים להשרות אותם, ויש מקומות שאין נוהגים כן, ולפיכך כתב שאף שנמעיקר הדין מותר להשתמש גם באלו המגיעים מהמקומות ששורים אותם [ראה שם טעם הדבר], מ"מ נהגו הוא לפרכסם בעיר שכל מי שרוצה להישמר מחשש חמץ, לא ישתמש בצימוקים הבאים ממקומות אלו.

[משנ"ב ס"ק יז]

שְׂתִיחֵי כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁלָּקַחְן מִשְׁמֵרִים מִשְׁעַת קְצִירָה²⁴,
24) כלומר, לא רק המצות שיוצאים בהן ידי חובה בלילה הראשון, אלא כל המצות של כל ימי החג, וכן כתב בביה"ל לעיל (סי' תנג ס"ד ד"ה טוב) שהגר"א החמיר מאוד מטעם זה שלא לאכול כל ימי החג אלא ממה שנשמר משעת קצירה.

[משנ"ב ס"מ]

זו שְׁקָרִין שְׁמוּרָה קוֹצְרִין אוֹתָן פְּעוּד שֶׁהֵן לְחֵין קָצֵת, עֵין שֵׁם²⁵,
25) ושיעור הלחות, כתב הקצושי"ע (סי' קח ס"א) הוא כשיש בהן עדיין מראה ירוק. מאידך, הערך השלחן (סי'י) כתב שאין לקצור אותן בעדן ירוקות, שכן בעדן ירוקות קשה לטחונן, וגם יש בהן הרבה לחות והן יכולות ביתר קלות לבא לידי חימוץ, אלא יש לקצורן כאשר הן לבנות, ועדיין לא יבשות לגמרי.
ובארץ ישראל שאין מצויים גשמים בימות החמה, הנהיג הגר"צ פ' פרנק לקצור את החטים לאחר גמר בישולן דוקא (שו"ת ישועת משה חי"ג סי' לח).

והומן הראוי לקצירת החטים, כתב הדעת תורה שהוא לאחר חצות היום, כי עד חצות היום עדיין קיימת לחלוותה טל [וציין לפסקי תוספות (מנחות אות רח) שכתב ש"אנשי מעשה קוצרים לצורך הפסח כשהשמש וזרח"].

[משנ"ב ס"ק יח]

מֵה שֶׁפָּתַב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מְצִיל-צְדָקָה²⁶,
26) שם כתב (סי' טט) שכיון שהמים זולטים חבים מעל גבי החטים, אין הן מחמיצות אפילו אם ירד גשם רב, אכן, אם ירד גשם עז במשך ימים מספר עד שהחטים נתכופפו לארץ ונישרו בתוך המים, הרי הן מחמיצות.

[משנ"ב ס"ק יט]

וּמְקַל קָקוּם צְרִיכִין לְבָרֵךְ מִקֵּין הַמְּבַקְעוֹת²⁷,
27) ולענין אם ראוי לעשות 'מצות מצוה' מחטים שהיו מעורבות בהן חטים מבוקעות וביור מהן את המבוקעות, כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהד"ק חי"ג סי' פז ומהד"ת ח"ד סי' קפב) שאין לעשות מהן 'מצות מצוה', לפי שמה שאין חוששים שאותן שאינן מבוקעות החמיצו הוא משום שסומכים על הרוב [וכפי שכתב המשנ"ב לעיל ס"ק טו], ואין די בדין רוב כדי להחשיב אותן ל'שמורות'. מאידך, בשו"ת מהרש"ג (א"ח סי' נו) כתב שמותר לעשות 'מצות מצוה' מאותן שאינן מבוקעות, ושכן הוא מנהג העולם, ובשו"ת מהר"ם שיק (א"ח סי' ריז) כתב, שמעיקר הדין אפשר לעשות מהן 'מצות מצוה', אלא שיש הידור להשתמש בחטים שלא נמצאו בהן מבוקעות כלל.

[האחרונים דנו בדומה לדון ה"ל, במצה שלא נעשתה לשם מצוה, שנחרכה במצות שנעשו לשם מצוה, האם היא בטילה בהן להיחשב כעשויה לשמה, וכן בחטים שלא נשמרו משעת קצירה שנחשבו בחטים שנשמרו: ראה שו"ת משיב דבר (חי"א סי' לד), ושו"ת בנין עולם (א"ח סי' כח) ושו"ת מחזה אברהם (א"ח סי' קח), ושו"ת עונג יום טוב (סי' ד), וראה מנחת חינוך מצוה י סוף אות ו].

[משנ"ב ס"מ]

אִי שְׂתִיחֵה עַל-כֵּל-פְּנִים שְׁעִים נְגָדָם²⁸,
28) אכן יש זנים של חטים שבהם החטים מתבקעות אף שלא

הַלְבוֹת פֶּסַח סִימָן תְּמוּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כז]

אין מתמירין קל-קך לְאָסֵר אָף מִי־שֶׁרָזְתָּן³⁴].

34) וביאר המג"א (ס"ק ת), שאף על פי שחוששים שמא נדבק בהם מעט חמץ, שהרי מטעם זה נוהגים שלא לאכול אוהם, מ"מ את המשקה שנעשה מהם מותר לשותו. לפי שהחמץ בטל בששים במים. והוסיף וביאר, שאף אם המשקה נעשה בפסח עצמו הוא מותר, ואף על פי שחמץ בפסח אוסר במשהו, מ"מ דזאיל ואיסור משהו אינו אלא מדרבנן, לא החמירו בו בספק.

והוסיף המג"א, שאף על פי שיש שמיבשים את הפירות בתנור שאפו בו לחם, והפירות קבלו את טעם הלחם, ואם כן צריך שיהיה במים ששים כנגד הפירות [שהרי לא ידוע כמה חמץ הם בלעו]. מ"מ כיון שבלעו את טעם החמץ קודם פסח ועדיין לא נהגו איסור חמץ, הרי זה נ"ט בר נ"ט דהתיירא, ואף על פי שפסק הרמ"א לעיל (סי' תמו ס"ה) שחמץ שנבלע קודם פסח אינו נדון כהתיירא בלע, כאן שאין זה אלא ספק אם הפירות בלעו חמץ, מקילים ודנים את החמץ שנבלע קודם פסח כהתיירא בלע.

[וראה הגהות רעק"א (על המג"א ס"ק ז) שהקשה על דברי המג"א, שהרמ"א לעיל (שם) החמיר בחמץ שנבלע בכלי קודם הפסח אף בספק נ"ט בר נ"ט, שכתב שם שאסור לאסול בפסח מאכל שהתבשל בכלי חמץ קודם פסח, ואף על פי שיתבן שהכלי לא היה בן יומו, ואין זה אלא ספק נ"ט בר נ"ט].

[משנ"ב ס"ק כט]

יש בו יותר חשש חמץ מתערובות קמח³⁵ וְאָסֵר לְהִשְׁתַּחֲוֹתוֹ³⁶].

35) ומטעם זה יש שנהגו שלא להשתמש בסוכר רגיל בפסח גם אם יש לו הכשר, אלא השתמשו בקוביות סוכר [שיש להן הכשר] דוקא (ארחות רבנו ח"ב עמ' פא ו-פ).

36) ותערובת קמח בסוכר, כתב הישועות יעקב (ס"ק ו) שנדחת בתערובת של לח בלח, כשם שתערובת של קמח בקמח נדחת בתערובת של לח בלח [כפי שכתב המשניב לעיל (סי' תמו ס"ק לב וסי' תנג ס"ק יז)], ולפיכך הקשה הישועות יעקב מדוע אין הקמח בטל בסוכר, והרי ודאי יש בסוכר יותר מששים מהקמח [שהרי רואים אנו שאין בסוכר טעם קמח], ובתערובת של לח בלח לא אומרים שהאיסור יחזר וניעור בפסח, כמבואר ברמ"א לעיל (סי' תמו ס"ד), וכתב, שאפשר שהטעם שאוסרים את הסוכר אינו מחשש שיעירבו בו קמח חמץ, אלא מחשש שיעירבו בו קמח שאינו חמץ שאינו בטל בסוכר משום שאין היתר בטל בהיתר, ואם ישתמשו בסוכר בפסח יבוא הקמח לידי חימוץ, וכשהחמץ בפסח שוב אינו בטל בסוכר, שהרי חמץ בפסח אוסר במשהו.

[משנ"ב ס"ק לא]

כִּי אֵם עַל־יְדֵי הַקְּשָׁרִים³⁷].

37) ואוכלים ומשקים מעובדים, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פנ"ח אות ו) שאפילו אם לא ידוע שיש להם מרכיבים של חמץ, אין לאכול מהם בפסח אלא אם כן יש להם הכשר לפסח.

גם בשר ודגים, דעת הגר"ש אלישיב (שם) שאין לאוכלם בפסח אלא אם כן יש עליהם הכשר לפסח, שכן יש לוודא שהכלים שבהם חותכים ומולחים אותם כשרים לפסח.

כמו כן, פירות יבשים דעת הגר"ש אלישיב (שם) שיש לוודא שיש להם הכשר לפסח, שכן יש שמייבשים אותם בתנורים, ועל התנור להיות כשר לפסח. והוסיף שאף בפיצוחים קיים חשש זה, ומלבד זאת פעמים שמשתמשים בקמח כדי שהמלח ידבק עליהם, ולפיכך אין לאכול מהם בפסח אלא אם כן יש להם הכשר לפסח.

עא הלכות פסח סימן תסו

לחש להמין. (טו) [טו] וצוק"ר אסור לאכלו. (כט) ואפלו אוכלין פרות ובשים (לא) וצוק"ר קנדי"ל ש"אין בו

(יד) [יד] ובשים, אם לא שדוע שנתקשו (כה) בדרך שאין להשהותו אסור (ת"ה סימן קיט). (ל) ובימים טוב האחרון

שערי תשובה

רק משעת צריה ולא משעה שנכנסו במחבר, ועוד, דהרי טל לא מעבר ונזפל עליהם בכל יום ולא נזכר בשום פוסק דבר כי, ע"ש: [יד] יבשים. עבתי. ובי"ב מ"ת סימן עא פ"ב על מ"ש הסג"א להסדיר אף פתור שאפיו בו להם כ"י: אולי לא שם סג"א עינו לראות שרז"לית לפי בחסותיהם הלהם קטח פ"ב נאזי נשאר ממנו בעין בתורו כ"י (לענין י"ל ד"ב מקמת ההוא נשאר דבוק בלהם, שהוא רק בעת ביאתו מסמכיה לפיכך, ואם נזכר שם קצט, מקלי קלי לה חם הפתור ונעשה אפר ונכ"פ חרוך מאד עד שלא נשאר בו טעם חמץ בפת שפ"הין הפירות לפיכך, ובי"ע: ובקדו"ת פולין כל הגלילות אין נהגין התר לא בשופים שקורין מו"ר"ן ולא בתפוחים ולא באגסים ובשים בלל רק מה שנתקשו בביתו וכתפורה לשם חג הפסח, תבואי לקדו"ת וזו תהי' תהגים בפרות שק"נים מאותן פתורים שעומדים בגנות של השרים שאין אופים שם, אבל מסמכיאם למכר בשוק אין התר, ובקדו"ת הגר שנהגו אסור, אף מהגנות קשה להחיי, אף שיש התר על אותן שבגנה לעשי"ת מהם י"ש ק"ם פסח סי"ב אין להחיי אם יש לחש ורפיק מפה חזקא לנלול ובמ"ה סימן עב שכתב בפ"ר צוק"ר⁶ הקבאים בחבית חש חששים לתערבת קמח וגם שמא תכבית תהי' כהתכבית שהולכו בהם התקמח לפיכך תהי' ששם גדילו, וכ"כ שאם הפותר הוא מסופק ה"ה גז"ל אין לזכותו פקולו שמתקבץ לתקול, ועכ"פ נקטו ש"ת ספד"ר ה"ה כגני השרה ח"כ בחסות הסביות וק"ח מאמצע התכבית, ע"ש. וע"ש בח"א סימן כד שכתב שבמקום גדול אין לחש לזיוף, ששם קמח ב"ק"ר כפ"י בקבלים צוק"ר, ולכן הפסקה שישאר מ"כא בקפ"ה לתאבירי א' קאקש"ת שולח הרב ש"ת"י להם תכבית וכשם מביאים אותם מתקם עם הכשר מהרב, ע"ש. וע"ש בשאלת"ע"ב ח"ב סימן כה פ"ב ש"ס"ר צוק"ר מן הפסח⁷ פ"ש התרו ע"י אמה"ג ז"ל, ע"ש. וע"ש בש"ת ספ"א"ר צ"י סימן יח ו"ש שכתב ג"כ להסדיר הפוקא בקביות סת"ת"ם מק"ם גדילת הצוק"ר בעצמו כמו לט"ה"ר א"י והצוק"ר הוא צ"ע בר"ח⁸ ואין לחש בו להצדיקות קמח שהוא חשש רחוק שאינו שנה בפראה, אבל אם אינו צ"ע בר"ח יש לתקו"ת קמח, אף שזה יש לו ממקום גדול ששם התקמח ב"ק"ר מ"מ פ"ה וק"מ א"י לתפוחי קמח וגם משאר סת"ת"ם ששם פ"ה בדרך הרב ה"ה ומדי"ן מק"ל אל ק"ל נראה שבמקום צ"ח או הפסד יש להחיי בה ש"ת"י שדרכו שקל השנה יבוא לו ה"ה"ר"י ש"אין לו על הדרך הזה, וק"מ למחש לאת"ל"י לקנות מפי שאין לו פ"ב

באר היטב

בהל"המו"ד משקה מ"כ"ר מ"כ"ש שנקר שבא מכורת כל שהוא ראוי לשתיה ב"ט, אף שמו"ח ז"ל כתב לאסור לצשות המשקה במועד מחשש תערובת, מפל מקום נ"ל דהפוקל לכבוד י"ט בקדו"ת אלו שאין לנו שתייה אחרת בפסח לא הפסיד, ע"ש. וע"ן בשכ"ח"ג חק"ה צוק"ר: (ד) יבשים. אכל נהגו לצשות מהם משקה דה"ה ש"א"פ"ן עליהם מ"ס ק"רם ולו"ה א"ח"ם עד ש"נצשה משקה, וכן הפ"ה ה"כ"א שכן הפנה"ג בק"ק קא"ל"ש, אבל אין לבשל בהם, ע"ש שהק"ר בטעם המנה"ג: (טו) וצוק"ר⁹. פ"ב א"ז: ראיתי שבא שאלה לפני ז"לני ה"ה"ן מה"ר"ש ז"ל אחר פסח ששקה ה"ט"צ צוק"ר⁴ והנהגו למכרו לא"י, עכ"ל. וה"ט"ז והמגן אברהם כתבו דאין אסור בהו"ט צוק"ר או מה שאנו קורין קאנדי"ל צוק"ר לשהותו בביתו, מ"ט נהגו למכרו לא"י לכתחלה אבל בדיעבד מותר, ושה"ש פ"ב פ"ה הרב מה"ה צוק"ר קנדי"ל, ולא פ"ה שאנו קורין צוק"ר צוק"ר קנדי"ל⁵, שאותו יש בו חשש יותר חמץ גמור הוא, שמתכש"לן צוק"ר לכן פירות המצו"ת והוא נתאבם, ואפ"ל לשהותו אסור כי יש בו תערובת חמץ, וכ"ש מיני בלילות צוק"ר שמתפ"ן בהם מיני פירות ובשמים שזה יש בו חמץ גמור. וכתב הח"י, דאף דלכתחלה ראוי לזהר לענין לשהותו בדי"רם אלו, מפל מקום אם עבר ושתה אותם או התערבת ואיבא הפ"מ או מניעת שמחה י"ט אין לאסור בדיעבד. דאיבא ספקי וחשש טובא דלקא לא נתערב בו, ואת"ל נתערב בו דלקא נחשב"ל ק"ם פסח, ואת"ל לא נתבשל דלקא לא ע"כ"ו בו סלת מחטים לתותים ומ"ר פרות אינו מחמץ, ואת"ל לתרו דלקא לא נתחמץ ע"י לחי"תה זו; ומפל מקום ק"ם שיו"ה המורה צ"ר"ך חק"ת ח"ס א"ף ומה נעשה, כי דבר זה משפ"ה לפי ה"ק"ם ולפי ה"ק"ם, ולכתחלה נהגין להחמיר בכל ענין, אף מה שאנו קורין ע"כ"ו צוק"ר קנדי"ל, רבים מעמי הארץ מקלין ונז"ש"ף להם טעות זה מלשון הרב בה"ה ודבר הקפידו האחרונים שטענתו הוא פ"ה כ"ש. וע"ן בשכ"ח"ג שכתב דגם צוק"ר שהוא דק דק היטב יש ג"כ חשש חמץ, וגם המשקה הנעשה מצוק"ר ואיבא לחש דלקא במקום שהקמח בו"ל יערבו שם קמח, ואף בת"י חש"ן, ע"ש. תכ"ה"ן צוק"ר סמ"ק ג"ה"ל פ"ה ש"ה א"ף שאנו בר"ח ונ"ה"ן לו כ"כ"ה"ש"ר על

משנה ברורה

והשהה אותם, (נא) משמע מאחרונים דאין לאסור גם פ"ה. וע"ן בשערי תשובה אפ"י הה"ש"ר פ"ה לענין לאכלו לכתחלה. ור"ע. דמיני בלילות צוק"ר שמתפ"ן בהם מיני פרות ובשמים, וכל שכן איתן העשויין פ"ה תרדות קטנות מבלילות צוק"ר, הספידו האחרונים ור"ה"י יש לחש שש"א יש בהם תערובת חמץ, ואסור להשהות מדינא וכל שכן לאכלם אפלו ביום טוב האחרון של גלילות: (ל) ובימים טוב האחרון. של גלילות, כ"ן שהוא דר"פ"ן לא מחמירין בדי"ר שאין בו רק חשש בעלמא: (לא) וצוק"ר קנדי"ל שאין בו וכו'. אין זה (נב) הצוק"ר המקב"ל הנחמ"ך לתחיות שאנו קורין צוק"ר קנדי"ל, (נג) דאז"ה יש בהם חשש חמץ יותר ואסור להשהותם, ואין לאכלם אפלו ביום טוב האחרון, אלא הוא צוק"ר הכא מ"ה"ת קנדי"ל והוא ק"ץ (נד) הו"ט צוק"ר ש"ל"נו, ונהי' ברור להם שאין בו שום חשש חמץ, ומפל מקום בשאר ימים אין לאכלם כי אם על-י"ד הכשר"ט, פ"י שלא יבואו (נה) להקל גם בבלילות צוק"ר, וכתבו האחרונים, דאף [ד] לכתחלה פ"ה"י יש לזהר שלא להשהות צוק"ר קנדי"ל ש"ל"נו ובלילות צוק"ר, מפל מקום אם

שר"ח"ט¹⁰, אכל אין מקלין פ"ה"ך לבשל אותם בפסח בדי לשתות מי בשול"ם בפסח, לפי שעל-י"ד הבשול נקלט טעמם במים יותר מעל-י"ד שר"ה, ובקצת מקומות נהגין להחמיר במ"ר ש"ר"תן כמו במ"ר בשול"ם [אלא אם-פ"ן ש"א"ן ובש"ל"ן (מ"ס) ק"ם פ"ח], וכן בשערי תשובה בשם ה"ה"ך ביה"ה"ה מספ"ים ש"לכתחלה נ"ה"ן להחמיר, ועל-פ"ן טוב לסג"ן הר"ט"ב מן הפרות בע"ב פ"ח ק"ם (מו) הל"ה"ה, דאז אפ"ל היה מעט קמח נד"ק על הפ"ה"ת ונתערב בתוך הר"ט"ב, (מ"ז) פ"טל בששים: (כה) בדרך שאין לחש להמין. ג"ה"ן ש"דוע לו שנתב"ש בש"ש או בתנור לאסור הכשר: (כט) ואפלו להשהותו אסור. כי יש חשש שמתערבין בו קמח. (מ"ח) והאחרונים הקפידו דאז"ה שאנו קורין הו"ט צוק"ר, שש"ש פ"כ"ב, נתפרר על-פ"י חק"ת האמנים שאין מ"ר"בין בו קמח, ומפל מקום נהגו למכרו לכתחלה [ובדיעבד מותר לאסור הפסח, וגם ביום טוב האחרון (מ"ט) אוכלין אותו], ואז"ה ש"ש לו כתב הכשר מהרב מ"ק"ם צש"ת"ה נהגין לאכלו לכתחלה, אכן הצוק"ר (י) שש"ש"י ד"ק ד"ק, יש בו יותר חשש חמץ מתערובות קמח¹¹, ואסור להשהותו¹², ומפל מקום בדיעבד ש"ע"ב

שער הציון

(מ"ה) הג"ז: (מ"ו) פ"ר"מ"ג: (מ"ז) ומפל מקום במקום שנהגו להקל לניה"ה לשרות גם בפסח אין לזכותו פ"ה"ר דברי המגן אברהם שמק"ל כ"ה: (מ"ח) מגן אברהם ו"ט"ו חק"ה צוק"ר ובית מאיר ו"ש"א: (מ"ט) ט"ז ו"ש"א: (נ) חק"ה צוק"ר ו"ש"א: (נ"א) חק"ה צוק"ר ו"ש"א: (נ"ב) ש"ש"ל"ן אותם בירות המצו"ת [ט"ו]: (נ"ג) וע"ן פ"ר"מ"ג שכתב דחולה שאין בו ספ"ה מותר לאכלו אם אין לו צוק"ר אחר: (נ"ד) דר"כ"מ"ש"ה ועל"ש"ת ונה"ר"א: תרומה: 1 ס"ר. 2 גבישי ס"ר הכאים מדינת קנדי"ל. 3 מ"ד"ש. 4 תחיות ס"ר העשויים כ"ן כ"ב. 5 גבישי ס"ר מבשל שק"ר. 6 ס"ר שח"ן ד"ק. 7 ח"ס"ן של צ"ר"י א"ל. 8 ח"ס.

הקלות פסח סימן תסו

חשש חמוץ (מהרי"ל). (לב) והמנהג במדינות אלו שלא לאכל (לג) פרסם שקורין (טז) ופרייזן, (לד) או נעגלי"ך (מהרי"ל), (לה) מיהו אינן אוסרין (ס) תעברב, וכן נראה לי: ט' התבשיל שתבשיל ונמצא בו שעורים או חטים, (לו) *אם נתבקעו ממש *הרי כל התבשיל (לז) אסור, ואם לא נתבקעו ממש, התבשיל בקר, הגה ואין המנהג כן, (לח) אלא אוסרים (יט) הכל במשהו (לט) *אפלו לא נתבקעו, ואתם חטים

באר היטב

שקורין שנאפי' או לאפוארי"ג נהגין להקמיר. ועין בספר בני-חיים: (טז) ופרייזן. וכתב בס"א: וטפא"ק דרף לשרותו בשקר, וצריך לסגור בתוך או לעשות מחצה לפניו, וא"כ ה"ה בכרפם, ע"ש. וע"ל סימן תנא מדין כלים השובעים בכרפם שאין להשתמש בו בפסח: (יז) תעברב. קאי על כל הנזק למעלה, ואפלו בפחות מס' ג"כ שרי. ובעוק"י ג"כ אין לאסור

התעברב אפלו קמיני גלילות צוק"ד בהפי"מ וכה"ג יש להקל במ"ש בס"ק סו, ע"ש, מיהו בדבש פתב גר"מ דאם נתערב מעט קמח בתבשיל בפסח אין לאסרו, משמע דאם נתערב בפחות מס' אסור וועין מ"ש סי"ק זז, וכן ענה, אבל בכרפם נאנף אין להקמיר אפלו בפחות מס', מ"א, ע"ש. ועמ"י: (יח) הכל, הכסוי והקרף וגם הכלים שנשתמשו בהם וה"ה שאר תבשילין

משנה ברורה

עבר והשקה אותן אין לאסור אחר הפסח, ויש כמה ספקות בזה, עין בחק"י-עקב: (לב) והמנהג במדינות אלו שלא לאכל וכו'. אבל לשהותן מותר: (לג) בכרפם. שמוציין אותן (ט) בסלת להעמיד מראיתו, וכן מניחין עליו שאור לחזור למראיתו. וכתבו האחרונים, דאף פרסם הגדל בגנת ביתו ונזקד בו מתמז, נזהגין בו אסור מפני מראית העין, שהפרסם אינו מצוי במדינות אלו ויסקרו שהוא פרסם הנקא ממרחקים, מה שאין כן שאר כל הדורות שנתבשלו על-ידי ישראל ונזקד בהם מתמז, שאין חוששין בהם למראית העין, לפי שהן מצויין והכל יודעין שלפעמים מקבצין אותם על-ידי ישראל. עוד כתבו, כי הטפא"ק דרף לשרותו בשקר בקצת מקומות, וצריך לסגרו בתוך או לעשות מחצה לפניו⁴⁴, וכן הפרסם במקומות שנהגין בו אסור, וכתב הח"י אד"ס, שחקר אצל האמנים שעושין שנייף-טפא"ק⁴⁵ (דתינו שש"אפי"ן בחט"ם), מלחלחים הפע"ק טפא"ק ביידי נטה, ונדע שזיין נסך אסור בהנאה (ס) מדינא, ואם כן ראוי לזהר שלא לשאף אותו טפא"ק אף כל השנה, והנה, כל זה פתב הח"י אד"ס וזכור, אבל עתה יש לחקר אצל האמנים אם עושין כן: (לד) או נעגלי"ך. מפני ששורין אותן במי-שעורים קדם שמקבצין אותן⁴⁶ [ד"מ]: (לה) מיהו אינן אוסרין תעברב. מדכחם, (מ) משמע אפלו בפחות מששים, (נט) וקאי על כל הנזק לעיל בהנ"ה זז,

באר הלקה

וכן כתב הש"י. ועל כן דע, דמה שכתב הרמ"א: ולכן יש לזהר וכו' או משנים מזליין על חטים, נקט ארזא דמלמא דמסתמא לוקהין חטים למצה. אבל הוא דרין כל מיני דגן. ודע עוד, דבבית-יוסף איזא דיש פוקים שסורין דיש חלוק בין שרית מרצה לזליפה מועטת, אכן מסתבר סתם בזה, וכתב הש"י, דהדוקטיק המספר שיטת כבני אפרים דלכן אי"צ פקוצ משהו דמינח נתיב (ולדידה אין צריך למלק בין זליפה מועטת לרבה), שמע מנה דאף זליפה מועטת אוסר, והעמיקו הגר"י וכן העסקתי במשנה ברורה, וכדבריו מצאית גם בפ"ח, והעלתי-שפת העמיקו, אכןם בפ"ח משמע דבעיה זרק למתחלה יש לזהר בזליפה מועטת שלא לקנותם לאכלם בפסח, וכן גם כן דעת הפרי חדש, שעל מה שכתב הרמ"א: שלא יבואו וכו', כי אז אפלו לא נתבקעו אסורות, כתב הפרי חדש וזה לשונו: פרוש, כשצריך רוב הנשמים עד שהשק היה שרי במים וכו', אבל למתחלה כשיטא שיש לזהר אפלו בזליפה מועטת, עד כאן לשונו, ומשמע בבית מאיר דהרע"ב במקום הפסד מרבה יש לסמוך על זה: * אם נתבקעו ממש. אפלו נקט כל-שהוא [במ"ג]: * הרי כל התבשיל אסור. עין משנה ברורה מה שכתבתי דאסור בהנאה, והוא מדברי האחרונים. וכתבתי לפי מה שפסק המחבר לקמן בסעיף שאחר זה דמסר לקטר לנכדי וכו', הכי נמי דהנהגה דמסר לקטר הסבשיל לנכדי, דאינה נקשרת בזהו בשביל פליטת משהו שנכלע בן החטה, ואין לו"מ דהקא טורי פשהשה צדן פתקה, דמטוי דברי המחבר משמע דברישא אוסר התבשיל אף לאסור ששהו להחשה מפנה, וצריך עיון: * אפלו לא נתבקעו. עין משנה ברורה מה שכתבתי בשם החק"י-עקב, והנה אף דאיתא אחרונים העמיקו דברי הש"י לדינא, מפל מקום נראה לי להפקל דבריו

והטעם, דלא מחמירין כל-כף מחמת חשש בעלמא. (ס) מיהו, לענין דבש נגדו, (סג) ומכל מקום במקום הפסד מרבה או מניעת שמחת יום-טוב יש להקל: ט' (לו) אם נתבקעו ממש. הנה במקרא איזא פלגתא לענין להיתת שעורין פנים, ויש שסוברין דלא הוי חמץ עד שיתבקעו ממש, והש שסוברין דאם הם נפוחים כל-כף עד שיקרובין להתבקעו גם-כן אסורין, (סג) ונקטינן לחמרא לענין למיכל אותם בעיניהו דאסור אפלו לא נתבקעו ממש, אבל לענין לאסור התבשיל שנתבשלו בו הנרעניין, שהוא רק אסור משהו דרבנן, נקטינן לקלא דאין אוסרין עד שיתבקעו ממש, והו באור דעת המחבר: (לז) אסור. אפלו (סד) פתנאה. וגם כל הפלים שנשתמשו בהם לתבשיל זה בעודו חם שהיה סולדת בו אסורין להשתמש בהן בפסח, אלא צריך להנצינן עד אחר הפסח, כמו שנתבאר בריש סימן תמו. ואם נתערב מעט מתבשיל זה לתבשיל אחר, (סו) גם אותו התבשיל אסור, וכן אם נשתמש בו בפך שהגיס בו בקנה זו לקדחה אחרת בעודה רותה (סו) גם-כן נאסר הכל, וכיון דאסור במשהו אסורין דגם כאן פולט משהו: (לח) אלא אוסרים הכל. הינו (סח) התבשיל וגם כל הפלים שנשתמשו להתבשיל, וכו"ל לדעת המחבר נתבקעו. והנה דעת הש"י בסעיף-קטן טו דאסור התבשיל אף בהנאה, אכן החק"י-עקב ועוד פמה (ט) אחרונים הסכימו דבמקום הפסד מרבה יש לסמוך להתיר על-כל-פנים בהנאה: (לט) אפלו לא

שער הציין

- (ט) דרכי-משה: (ט) ופה שפוחין לנקל בסתם זין אינו אלא מטעם הפסד מרבה, עין ביורה-דעה סימן קכג [שם בח"א]: (טז) מנך-אברהם רש"י: (טז) אחרונים:
- (ס) עין מנך-אברהם שפסקה משפחה ממשיות, ובאב"ט לפי דבריו היה לו להחמיר אפלו בכרפם, דשם בדרכי-משה אפרסם קאי וכן מופה גם כן הנאמר-מדרכי: אכן אנקרא דדינא אזילגא, דמאי ראינהו הוא מדרכי-משה, שנה לשונו בדרכי-משה הארץ שלפנינו: דבראי הוא הר"א"ש לעמף עליו בכהאי גוונא, כל שכן לפי שכתוב לעיל סימן תמו דלענין אסור משהו דרבנן לא מתקנין אסור בדיעבד, עד כאן לשונו. והלא מחלה פתב דבראי הוא הר"א"ש וכו', ודוע דבראי-ש סובר דלא מתקנין אסור כלל לא לענין דבש ולא לענין פרסם, ולענין תערובות סוכין עליו, ומה שכתב אחר-כך 'על-שפך' וכו' רצה לומר, דפרט דאם היה רק אסור משהו בודאי יש לסמוך להקל, אלא האמת בדרכי-משה שלפני המנך-אברהם לא היה כתוב תבת 'כל-שמן'. ועין בבאור הגר"א, ומשמע שפוחין בשיטת המנך-אברהם שלא להתיר בפחות מששים, והוא מחמיר בכל דבר, וכמו שפסקה המאמר-קודמי הנ"ל, דאם נבוא להחמיר צריך להחמיר בכל דבר, ומכל מקום למעשה קשה להחמיר אחריו דכל האחרונים הקלו בזה: (סא) כן מטעם מסיר-אדם, עין שם שכתב על-פירוש יש בו חמץ גמור, ולדידה מסתברא שאסור אפלו התערובות ודי שפוחין קששים. ועין בתקד"מ-משה דמשמע מנה דעוקע"ר קוד"ל⁴⁷ שלנו דינו כמו גלילת צוקע"ר⁴⁸, וכן פתב הגר"י: (סב) מקור-תיים והגר"י, וכן משמע בפרייזן-גד"ס: (סג) היר"ף: (סד) אחרונים: (סה) מנך-אברהם בשם הר"ח ור"א: (סו) דתרי לח פלה ולדברי הכל אסור⁴⁹: (סז) מנך-אברהם ור"א, ועין קאליה רבה שכתב דזוקא כפי יש להתיר לאסר מטעם דאין לו פליטה מופאי או לח בלח וכו"ל⁵⁰, אבל יבש שנתערב בו משהו ונתערבו החתיכות ויש רב פנגוד ומפיר תחתיקה, השא"ר מפר. ועין בפרייזן-גד"ס שכתב בהנאה בודאי יש להתיר [וכן הקפ"ס בשם השו"ב מאהב"ח], ובמקום הפסד מרבה מניעת שמחת יום-טוב יש להתיר אפלו באכילה: (סח) שם. ונראה דבזה אם הי"ס בפי מקדחה ו' לקצנה שהיא גלי עשי אין להתיר אף אם הי"ס סולדת עין דאינו אלא מנהג⁵¹: (סט) בגרייזשע והגר"י ומקור-תיים: תר"ם: 1 עפ"ן. 2 טב"ק. 3 ספר. 4 טב"ק לתרסה. 5 חבילת טב"ק. 6 גבישי ספר מבשיל שקוף.

